

Tisková zpráva

Důvěra v evropské a mezinárodní instituce – červenec 2020

- ⊕ Evropské unii v současné době důvěřuje přesně polovina (50 %) českých občanů a 45 % jí nedůvěřuje.
- ⊕ Více než třetina oslovených důvěřuje Evropskému parlamentu (37 %) a Evropské komisi (36 %), necelá polovina dotázaných jim nedůvěřuje (Evropskému parlamentu 49 % a Evropské komisi 46 %).
- ⊕ Nejméně pak lidé důvěřují předsedkyni Evropské komise, předsedovi Evropské rady, tzv. evropskému prezidentovi, a vysokému představiteli EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku, tzv. ministři zahraničí EU. Je ovšem nutné podotknout, že v případě těchto funkcí v rámci EU je vysoký podíl lidí, kteří tyto představitele vůbec neznají nebo svoji důvěru či nedůvěru k nim neumějí posoudit.
- ⊕ Důvěru OSN a NATO vyjadřuje přibližně stejný, nadpoloviční, podíl českých občanů (OSN 55 %, NATO 54 %) a přibližně třetina občanů k nim pociťuje nedůvěru (NATO 34 %, OSN 32 %).

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

V rámci červencového šetření pokládalo CVVM sadu otázek týkající se důvěry občanů mezinárodním organizacím a institucím Evropské unie. Konkrétně občané vyjadřovali míru své důvěry k Severoatlantické alianci (NATO), Organizaci spojených národů (OSN) a Evropské unii (EU). Z institucí Evropské unie pak hodnotili, nakolik důvěřují Evropské komisi, Evropskému parlamentu, předsedkyni Evropské komise, předsedovi Evropské rady (tzv. evropskému prezidentovi) a vysokému představiteli EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku (tzv. ministři zahraničí EU).

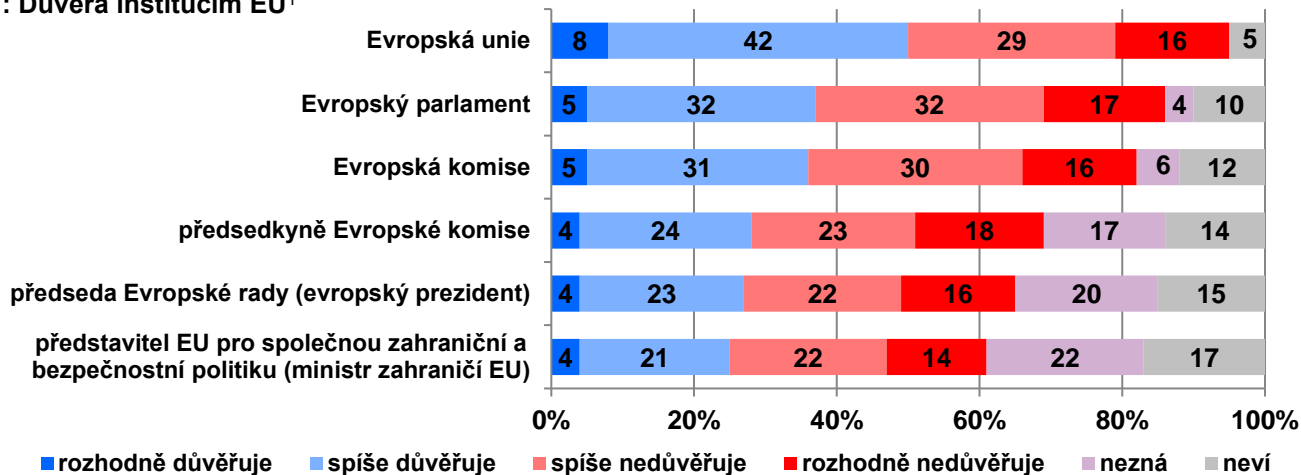
V současné době přesně polovina (50 %) českých občanů důvěřuje Evropské unii, konkrétně 8 % jí důvěřuje „rozhodně“ a 42 % „spíše“, necelá polovina (45 %) jí nedůvěřuje, v tom 29 % „spíše“ a 16 % „rozhodně“. Zbýlých 5 % dotázaných se k otázce neumělo vyjádřit a zvolila možnost „nevím“. V případě institucí, které pod Evropskou unii spadají, již ovšem významněji převládá nedůvěra nad důvěrou. Z grafu 1 vidíme, že více než třetina dotázaných důvěřuje Evropskému parlamentu (37 %) a Evropské komisi (36 %), oproti necelé polovině oslovených, která jim nedůvěřuje (49 % občanů nemá důvěru k Evropskému parlamentu a 46 % k Evropské komisi). Zároveň v otázkách na důvěru těmto institucím nemá přibližně desetina dotázaných jasný názor a volí odpověď „nevím“ (10 % v případě Evropského parlamentu a 12 % v případě Evropské komise). Úplnou neznalost těchto institucí pak v případě Evropského parlamentu přiznala 4 % dotázaných a v případě Evropské komise 6 %.

Nejméně lidé důvěřují předsedkyni Evropské komise, předsedovi Evropské rady, tzv. evropskému prezidentovi, a vysokému představiteli EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku, tzv. ministři zahraničí EU. Důvěru jim vyjadřuje přibližně čtvrtina českých občanů (předsedkyni EK důvěřuje 28 %, evropskému prezidentovi 27 % a ministři zahraničí EU 25 % respondentů), podíl těch, kteří jim nedůvěřují, se pohybuje okolo hranice dvou pětín dotázaných, konkrétně nedůvěru předsedkyni EK vyjádřilo 41 % dotázaných, evropskému prezidentovi 38 % a ministři zahraničí 36 % oslovených.

Podobně jako v případě Evropského parlamentu či Evropské komise, je i v případě funkcí předsedkyně EK, evropského prezidenta a ministra zahraničí EU vysoký podíl lidí, kteří na tuto věc nemají jasný názor a volí odpověď „nevím“ (přibližně sedmina dotázaných). Je ovšem také nutné podotknout, že v případě těchto funkcí v rámci EU se v české veřejnosti vyskytuje vysoký podíl těch, kteří tyto představitele vůbec neznají, což může ovlivnit celkové

hodnocení jejich (ne)důvěry. Konkrétně více než pětina (22 %) dotázaných uvedla, že „nezná“ ministra zahraničí EU, v případě evropského prezidenta zvolilo tuto možnost 20 % dotázaných a v případě předsedkyně EK necelá pětina (17 %) respondentů.

Graf 1: Důvěra institucím EU¹

Pozn.: Položky v grafu jsou seřazeny podle součtu odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 18. 7. – 29. 7. 2020, 972 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z časového srovnání (viz tabulku 1) je zřejmé, že důvěra v samotnou instituci EU i její orgány se oproti předchozímu šetření z dubna 2019 statisticky významně nezměnila (předsedkyně Evropské komise byla letos zařazena poprvé). Současné výsledky se svými hodnotami kromě dubna 2019 nejvíce blíží názorovému rozložení z dubna 2011, 2014, 2015 a 2018, a je u všech sledovaných institucí významně lepší, než bylo v dubnu 2016.

Tabulka 1: Důvěra institucím EU (časové srovnání v %)

rok měsíc	03 XI	04 III	04 V	04 XI	05 II	06 IX	07 II	08 II	09 II	10 IV	11 IV	12 IV	13 IV	14 IV	15 IV	16 IV	17 IV	18 IV	19 IV	20 VII
Evropská unie	57	57	64	55	56	58	50	55	60	55	52	40	45	49	52	37	48	50	52	50
Evropský parlament	42	-	49	44	-	-	-	-	44	39	34	30	30	36	36	27	32	37	36	37
Evropská komise	39	-	46	41	-	-	-	-	40	38	34	28	30	34	35	26	31	35	35	36
Předsedkyně EK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28
Evropský prezident	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	27	22	25	29	28	22	26	29	28	27
Ministr zahraničí EU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	29	21	24	27	29	20	23	28	26	25

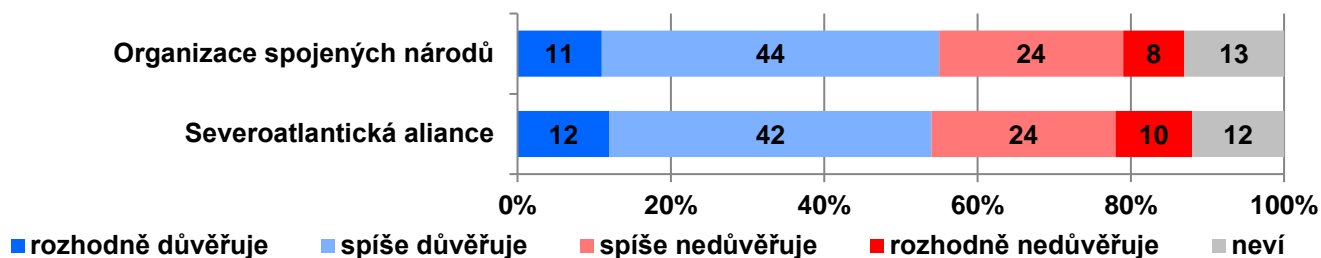
Pozn.: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

¹ Znění otázky: „Řekněte mi, prosím, důvěřujete: a) Evropské unii, b) Evropské komisi, c) Evropskému parlamentu, f) předsedkyni Evropské komise, d) předsedovi Evropské rady, takzvanému evropskému prezidentovi, d) představiteli EU pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (ministři zahraničí EU)?“ Varianty odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje, nezná.

V grafu 2 můžeme vidět, že důvěru OSN a NATO vyjadřuje přibližně stejný, nadpoloviční, podíl českých občanů. Konkrétně OSN důvěřuje 55 % dotázaných, v tom 11 % „rozhodně“ a 44 % „spíše“, a opačný názor uvedla necelá třetina (32 %) oslovených (24 % jí nedůvěřuje „spíše“ a 8 % „rozhodně“). Důvěru NATO vyjádřilo 54 % respondentů, když „rozhodně“ mu důvěřuje 12 % občanů a „spíše“ 42 %, oproti více než třetině (34 %), která k NATO pocituje nedůvěru, v tom 24 % nedůvěřuje „spíše“ a 10 % „rozhodně“. U obou organizací tedy u české veřejnosti převažuje důvěra nad nedůvěrou. Zároveň o málo více než desetina dotázaných nemá jasně vyhraněný názor a volí odpověď „nevím“ (OSN 13 %, NATO 12 %).

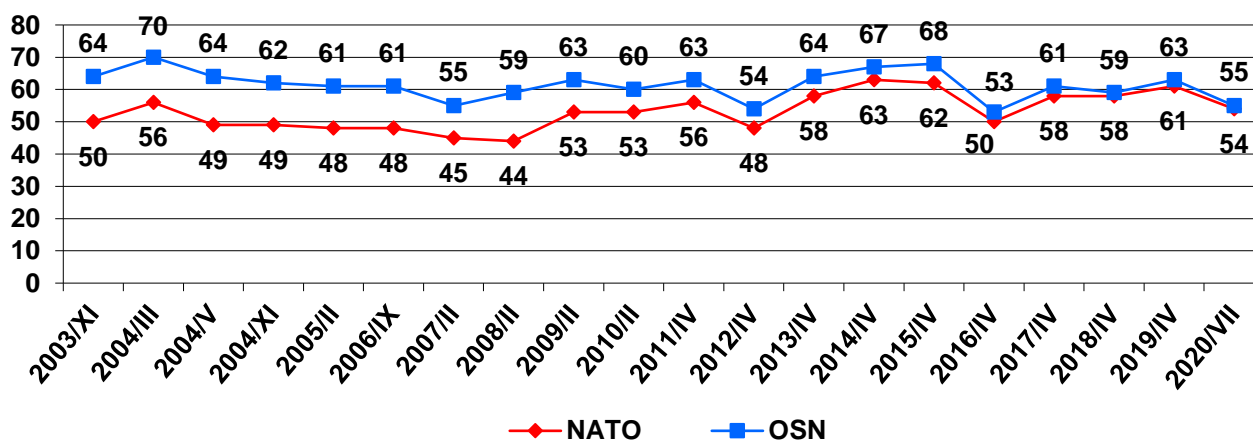
Graf 2: Důvěra OSN a NATO²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 18. 7. – 29. 7. 2020, 972 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Pokud se podíváme na vývoj důvěry v tyto instituce v čase (viz graf 3), vidíme, že oproti předchozímu šetření z dubna 2019 došlo k výraznému poklesu důvěry k OSN i k NATO (o 8, resp. 7 procentních bodů), přičemž v případě OSN se jedná o vyrovnanou třetí nejnižší hodnotu od počátku měření v roce 2003. Dlouhodobě se důvěra k OSN pohybuje na úrovni tří pětín nebo mírně nad touto hodnotou, hůře byla tato organizace vnímána mimo aktuálního výzkumu pouze v letech 2007, 2012 a 2016, naopak lepší hodnocení jsme zaznamenali v březnu 2004 a v dubnu 2014 a 2015. Důvěra českých občanů k NATO se v období od května 2004 do března 2008 pohybovala mírně pod úrovní poloviny důvěřujících, v letech 2009 až 2011 pak mírně nad úrovní jedné poloviny a po přechodném propadu z dubna 2012 (na 48 %) vzrostla v letech 2014 až 2019 na své dosavadní maximum pohybující se nad hranicí tří pětín důvěřujících, výjimku představuje pouze rok 2016, kdy došlo k přechodnému propadu zpět na úroveň poloviny důvěřujících. Aktuální hodnota důvěry v NATO je statisticky srovnatelná s výsledky z let 2009 až 2011.

Graf 3: Důvěra OSN a NATO – časové srovnání v %

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

² Znění otázky: „Důvěřujete či nedůvěřujete: b) Severoatlantické alianci (NATO), c) Organizaci spojených národů (OSN)?“ Varianty odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje.

Důvěra české veřejnosti OSN, NATO a EU je silně provázaná, pokud lidé důvěřují Evropské unii, důvěřují ve většině případů i OSN a NATO a naopak. Důvěra k Evropské unii jako celku také silně koreluje s důvěrou ve všechny sledované instituce EU.

Pokud se podíváme na sociodemografické charakteristiky dotázaných, zjistíme, že důvěra v evropské a mezinárodní organizace stoupá s dosaženým vzděláním respondenta. Důvěru v tyto instituce rovněž častěji pocítují lidé deklarující dobrou životní úroveň vlastní domácnosti, lidé deklarující špatnou životní úroveň těmto institucím naopak významně více nedůvěřují. Z hlediska věku větší důvěru vyjadřují dotázaní do 44 let, v případě EU zejména ve věkové kategorii 20 až 29 let. Muži pak více než ženy důvěřují NATO (58 % muži, 52 % ženy).

Z hlediska politické orientace občanů vyjadřují výrazně vyšší důvěru evropským a mezinárodním organizacím dotázaní, kteří se na pravolevé škále politické orientace zařazují k pravému středu či pravici a ti, kteří by ve volbách podpořili ODS, TOP 09 či STAN. Naopak významně více nedůvěřují EU a jejím institucím lidé hlásící se k levici a potenciální voliči SPD, KSČM a Trikolóry.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost v20-07</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>18. 7. – 29. 7. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>972</i>
Počet tazatelů:	<i>161</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM.65, PM.162</i>
Kód zprávy:	<i>pm200831</i>
Zveřejněno dne:	<i>31. srpna 2020</i>
Zpracovala:	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy".